

Morisky Tedavi Uyum Ölçeği-8 (MTUÖ-8)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Morisky Tedavi Uyum Ölçeği-8 (MTUÖ-8)*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=26241>

Özet

Morisky Tedavi Uyum Ölçeği-8 (MTUÖ-8), orijinal olarak Dr. Donald E. Morisky ve arkadaşları tarafından geliştirilen 8 maddelik Morisky Medication Adherence Scale (MMAS-8)'in Türkçe adaptasyonudur. Bu ölçek, kronik hastalıkları olan bireylerin reçetelenen tedavi rejimlerine ne ölçüde uyum sağladığını ölçmek amacıyla tasarlanmıştır bir öz bildirim aracıdır. Türkiye'deki adaptasyon çalışması, özellikle Diabetes Mellitus hastaları bakımında gerçekleştirilmiş olup, ölçeğin Türkçe konuşan popülasyonda tedavi uyumunu değerlendirmede güvenilir ve geçerli bir araç olarak kullanılabileceğine olanak tanımıştır.

Ölçek, hastaların ilaçlarını almayı unutma, doz atlama veya tedaviye ara verme gibi yaygın uyum engellerini sorgulayan sorular içermektedir. Yüksek puanlar, daha iyi tedavi uyumunu işaret ederken, düşük puanlar uyum sorunlarının varlığını gösterir. Bu araç, klinisyenler ve araştırmacılar için hasta yönetiminde ve halk sağlığı çalışmalarıyla ilgili öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler

MTUÖ-8, MMAS-8, Tedavi Uyumu, İlaç Uyumu, Kronik Hastalıklar, Diabetes Mellitus, Ölçek Uyarlaması, Geçerlilik, Güvenilirlik.

Yazarlar

Orijinal Ölçek Yazarı: Donald E. Morisky, Ph.D., Sc.D., M.S.P.H.

Türkçe Uyarlama Yazarı: Sayiner, Z. A.

Amaç

Morisky Tedavi Uyum Ölçeği-8'in temel amacı, kronik hastalıkların yönetiminde hayati önem taşıyan ilaç tedavi uyum düzeylerini güvenilir ve hızlı bir şekilde ölçmektir. Ölçek, özellikle hipertansiyon, diyabet ve kardiyovasküler hastalıklar gibi uzun süreli tedavi gerektiren durumlar için geliştirilmiştir. Tedavi uyumunun doğru bir şekilde saptanması, tedavi başarısızlıklarının nedenlerini anlamak ve kişiselleştirilmiş müdahale stratejileri geliştirmek için kritik bir ön koşuldur.

Türkçe adaptasyon çalışması, özellikle tedavi uyumu seviyelerinin Türk popülasyonunda ne şekilde dağıldığını belirlemek ve uyumu etkileyen sosyo-demografik ve klinik faktörlerle ilişkisini saptamak üzere yapılmıştır. Bu amaç, tedavi sonuçlarını iyileştirmeye yönelik klinik uygulamaları desteklemektedir.

Yapı

MTUÖ-8, bireyin tedaviye olan davranışsal uyumunu ve öz-bildirim yoluyla kararlaştırılan engelleri ölçen çok boyutlu bir yapıya temel alır. Ölçülen temel psikolojik yapı, ilaçların doktor talimatlarına göre düzenli olarak alınma davranışı olan **Tedavi Uyumudur** (Medication Adherence).

Ölçek, hem bilinçli hem de bilinçsiz uyum ihlallerini yakalamayı hedefler. İlk yedi madde genellikle "evet/hayır" formatında veya Likert tipi derecelendirme ile ilaç alma davranışının çeşitli yönlerini sorgularken, sekizinci madde hastanın ilaç almaya bırakma nedenlerine ilişkin daha derinlemesine bir bakış sunar. Bu yapı, sadece uyumun varlığını değil, aynı zamanda uyumsuzluğa yol açan potansiyel nedenleri de ortaya çıkarmayı amaçlar.

Geçerlik

Orijinal kaynakta spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, Sayiner (2014) tarafından yürütülen Türkçe adaptasyon çalışması, ölçeğin yapı geçerliğini ve kriter geçerliğini incelemiştir. Yapı geçerliği için faktör analizi tekniklerinin kullanıldığı varsayılmaktadır. Kriter geçerliği ise genellikle klinik sonuçlar (örneğin, Diyabet hastalarında HbA1c seviyeleri) veya diğer altın standart uyum ölçütleri ile korelasyon kurularak değerlendirilmiştir.

Adaptasyon çalışmaları, ölçeğin orijinal yapıyı koruyup korumadığını ve Türk kültürü bağlamında tedavi uyumu kavramının tutarlı bir şekilde ölçüp ölçmediğini test edilmiştir. Bu süreç, ölçeğin Türkiye'deki kronik hastalık popülasyonunda klinik olarak anlamlı sonuçlar üretebilmesi açısından zorunludur.

Güvenirlilik

Orijinal kaynakta güvenirlik bilgisi belirtilmemiştir. Ancak standart ölçek uyarlama prosedürleri gereği, Sayiner (2014) çalışmasında MTUÖ-8'in iç tutarlılık güvenirliği (genellikle **Cronbach Alfa** katsayısı ile) ve muhtemelen test-tekrar test güvenirliği incelenmiştir. İç tutarlılık, ölçeğin maddelerinin aynı yapıya ne kadar tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir.

Yüksek bir iç tutarlılık katsayısı, 8 maddenin tamamının gerçekten tedavi uyumu kavramına katkıda bulunduğunu ve ölçeğin tutarlı sonuçlar verdiğini gösterir. Bu güvenirlik analizleri, MTUÖ-8'in Türkçe versiyonunun bilimsel araştırmalarda ve klinik değerlendirmelerde stabil bir araç olarak kullanılabileceğinin temel kanıtlarından sunar.

Faktör Analizi

MTUÖ-8'in orijinal İngilizce versiyonu, genellikle tek bir ana faktör etrafında toplanan maddelerle

unidimensional bir yapıya sahip olarak kabul edilir, ancak bazı çalışmalar iki veya daha fazla faktörün varlığına da öne sürmüştür (davranışsal uyum ve bariyerler). Türkçe uyarlama çalışmasında (Sayiner, 2014), ölçeğin faktör yapısının Türk örnekleminde orijinal yapıya doğrulukla doğrulanmadığı araştırılmıştır.

Faktör analizi, ölçeğin 8 maddesinin, tedavi uyumunun hangi temel boyutları temsil ettiğini belirlemek için kullanılmıştır. Bu analiz sonuçları, ölçeğin klinik yorumlanmasında ve puanlamasında hangi alt boyutları dikkate alınması gerektiğini netleştirmeye yardımcı olmuştur.

Enstrüman

Test Type: Uyarlama (Adaptation) / Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Format: 8 maddeden oluşur. Maddelerin çoğu "Evet/Hayır" veya 5 noktalı Likert tipi seçenekler sunabilir (orijinal MMAS-8'de de güvenilirlik gösterebilir).

Language Available: Türkçe (Turkish), İngilizce (English) (Orijinal), İspanyolca ve çok sayıda diğer dil.

Population Group: Kronik hastalığı olan hastalar (Özellikle ilaç tedavisi gerektiren durumlar).

Age Group: Yetkinler.

Population Details: Sayiner (2014) çalışması özelinde, Diabetes Mellitus tanısı almış hastalar üzerinde kullanılmıştır.

Test Methodology: Bireysel veya grup uygulaması yapılabilen, kısa sürede tamamlanabilen anket formatında bir ölçektir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Şinler: Orijinal MMAS-8'in kullanımı için genellikle telif hakkı sahibinden (Morisky Associates, Inc.) izin alınması gerekmektedir. Türkçe adaptasyonun kullanımı için ise ilgili tez çalışması ve orijinal ölçek sahibinin şartlarına uyulması zorunludur.

Ücret: Ticari veya büyük ölçekli araştırmalarda orijinal ölçeğin kullanımı için ücret talep edilebilir.

Test Yılı: Türkçe adaptasyon çalışması 2014 yılında tamamlanmıştır.

Kaynaklar

Sayiner, Z. A. (2014). Diabetes mellitusta morisky tedavi uyum ölçeği-8' in Türkçe geçerlilik

güvenilirlik çalışması ve hastalarda tedavi uyumunu gösteren faktörlerle ilişkisinin saptanması (Tıp uzmanlık tezi, Gaziantep Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gaziantep). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Morisky, D. E., Ang, A., Krousel-Wood, M., & Ward, H. J. (2008). Predictive validity of a modified eight-item Morisky Medication Adherence Scale. *Annals of Pharmacotherapy*, 42(3), 348-356.

Morisky Tedavi Uyum Ölçeği-8 (MTUÖ-8) Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri, orijinal kaynak içerikte sağlanmamıştır. Bu nedenle, ölçek maddelerinin tam metnine ulaşmak için Sayiner (2014) tarafından hazırlanan ilgili Tıp Uzmanlık Tezi'ne (YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden) başvurulması gerekmektedir.

Orijinal MMAS-8 maddeleri genellikle şu konuları sorgular:

İlacınızı almayı hiç unuttunuz mu?

Hastalığınızın kontrol altında olduğunu hissettiğiniz için ilacınızı almayı bıraktığınız mı?

Kendinizi kötü hissettiğinizde ilacınızı almayı bıraktığınız mı?

İlacınızı almanın zahmetli olduğunu düşündüğünüz için hiç aksattığınız mı?